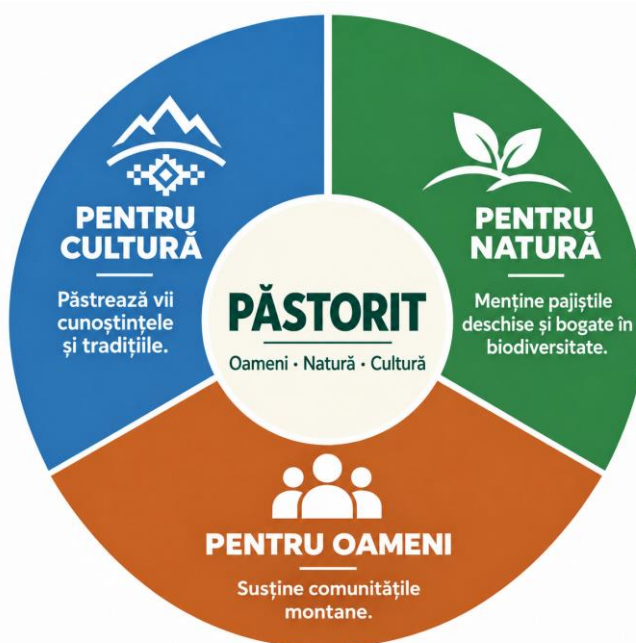

Păstoritul în Carpați și dincolo de ei

Oameni · Natură · Cultură

Păstoritul este un mod de viață bazat pe creșterea animalelor prin pășunat pe terenuri cu vegetație naturală sau seminaturală, pășuni și alte pajiști. În Carpați, păstoritul a contribuit timp de secole la modelarea acestor peisaje montane.

De ce este important păstoritul?

PENTRU OAMENI

Susține comunitățile montane și capacitatea lor de adaptare

Păstoritul asigură hrană, venituri și locuri de muncă, ajutând comunitățile montane să rămână active și să facă față schimbărilor ecologice și sociale. Peisajele sănătoase contribuie și la bunăstarea oamenilor care depind de ele.

PENTRU NATURĂ

Menține pajiștile deschise și bogate în biodiversitate

Pășunatul și cositul fânului contribuie la menținerea pășunilor și fânețelor montane deschise, limitând extinderea arbuștilor și a arborilor. Aceste pajiști adăpostesc o mare diversitate de flori sălbatice, insecte, păsări și alte specii și reprezintă o parte importantă a patrimoniului nostru natural.

PENTRU CULTURĂ

Păstrează vii cunoștințele și tradițiile

Crescătorii de animale păstrează cunoștințe practice transmise din generație în generație despre animale, vreme, locuri de pășunat, plante, fauna sălbatică și schimbările anotimpurilor. Rasele locale, traseele, denumirile locurilor, alimentele, deprinderile și tradițiile fac parte din patrimoniul cultural viu al Carpaților.

Știați că?

Transhumanța a contribuit și la crearea și păstrarea unor poteci și trasee folosite de oameni și de animalele sălbatice. Aceste trasee trebuie cartografiate, protejate și întreținute. Păstoritul modelează atât patrimoniul natural, cât și pe cel cultural al Munților Carpați.

Provocările păstoritului în Carpați

Provocările sunt strâns legate între ele.

Tot mai puțini oameni în zonele montane Tinerii pleacă la studii sau la muncă, astfel că tot mai puțini oameni rămân să continue activitățile tradiționale.	Tot mai puțini crescători de animale cu experiență Este tot mai greu să găsești ciobani pricepuți și să transmiți deprinderile practice de la o generație la alta.
Cunoștințele tradiționale se pot pierde Când practicile de zi cu zi nu mai sunt transmise, cunoștințele despre pășunat, animale, vreme și locuri se pot pierde.	Păstoritul este adesea subapreciat Contribuția sa la produse, cultură, viața rurală și natură este uneori trecută cu vederea sau înțeleasă greșit.
Formele de sprijin pot fi greu de înțeles și accesat Finanțările pot fi greu de accesat, iar cerințele sanitar-veterinare, documentele necesare și reglementările pot fi dificil de înțeles.	Schimbările climatice afectează sezonul de pășunat Căldura, seceta influențează creșterea ierbii, disponibilitatea apei și perioadele în care animalele pot folosi pășunile.
Sănătatea animalelor aduce presiuni suplimentare Paraziții și bolile pot crește riscurile și costurile, mai ales acolo unde serviciile veterinare sunt departe sau greu accesibile.	Conviețuirea cu carnivorele mari poate fi dificilă Conviețuirea cu lupii, urșii și râșii poate aduce pierderi, iar protejarea turmelor cere pricepere, câini din rase locale și sprijin.
Pășunile abandonate se acoperă treptat Când pășunatul este redus sau lipsește, pajiștile se pot transforma treptat în tufărișuri și păduri. Speciile care depind de habitate deschise sunt în declin.	Un mod de viață dificil Drumurile lungi până la procesatori sau piețe, birocrația și taxele, costurile în creștere și prețurile mici pot lăsa familiilor de crescători de animale un profit redus.
Aceste provocări se accentuează adesea reciproc.	
Toate sunt legate între ele – Viitorul comunităților pastorale și cel al peisajelor carpatice sunt strâns legate.	

Construim un viitor pentru păstorit

Modalități practice de a sprijini oamenii, natura și cultura

Alege produse locale Alege produse locale, află cum sunt realizate și susține serviciile care păstrează veniturile în comunitățile pastorale.	Fii un vizitator respectuos Respectă munca localnicilor: nu deranja animalele și păstrează distanța față de câinii de pază.
Cunoaște oamenii din spatele produselor Vizitează o stână sau participă la o plimbare ghidată pentru a descoperi munca și provocările crescătorilor de animale.	Ajută la îngrijirea peisajului Ajută la cosit, la strâns fânul sau la alte activități locale și învață de la cei care îngrijesc peisajul.
Spune povestea mai departe Împărtășește povești, experiențe din vizite, filme, hărți și evenimente locale pentru a arăta cum leagă păstoritul oamenii, natura, cultura și viața din Carpați.	Sprijină conviețuirea cu fauna sălbatică Învață și împărtășește metode de protejare a turmelor prin supraveghere și câini de pază, ținând cont de fauna sălbatică și de experiența crescătorilor.
Încurajează dialogul Încurajează tinerii să descopere de unde provine hrana și cum se leagă de pământ, muncă și fauna sălbatică. Astfel, educația pentru dezvoltare durabilă devine parte din viața de zi cu zi.	Contribuie la politici care funcționează în practică La întâlnirile comunității sau la consultările publice, susține implicarea păstorilor în deciziile privind terenurile de pășunat, conservarea naturii și propriul viitor.

Ideii de activități pentru a descoperi păstoritul

Activități simple, locale, cu resurse puține

Fiecare activitate poate fi adaptată la vârsta participanților, spațiul și timpul disponibil. Cele mai multe se pot desfășura cu materiale simple, explorând un peisaj din apropiere sau prin contact cu o comunitate locală. Alege ce se potrivește zonei și participanților.

1. Descoperă peisajul pastoral

Scop: Observarea modului în care pășunatul și cositul modelează peisajul carpatic.

Încearcă: Dintr-un punct de belvedere, în timpul unei plimbări în împrejurimi sau folosind fotografii, identifică o pășune, o fâneată, o potecă de transumanță, un loc de adăpat. Întreabă: ce s-ar putea schimba aici dacă pășunatul ar înceta?

Ai nevoie de: O hartă a zonei sau fotografii, hârtie și creioane.

2. Cunoaște un cioban

Scop: Înțelegerea muncii de zi cu zi și a cunoștințelor locale prin experiența unei persoane.

Încearcă: Pregătește cinci întrebări simple. Invită un cioban la școală sau vizitează o stână. Întreabă despre o zi obișnuită, schimbările de la un anotimp la altul, animale, vreme, fauna sălbatică și provocările actuale.

Ai nevoie de: 30–60 de minute, o gazdă sau un invitat și un caiet.

3. O scurtă plimbare pentru a descoperi biodiversitatea unei pajiști

Scop: Observarea diversității vieții de pe o pajiște pășunată.

Încearcă: Petrece 20–30 de minute căutând cinci plante, insecte sau păsări. Fotografiază sau desenează ceea ce găsești și discutați de ce pajiștile deschise pot fi importante pentru aceste specii. Poți folosi și o aplicație de citizen-science, dar nu este obligatoriu.

Ai nevoie de: O pajiște din apropiere, un telefon sau un caiet.

4. O poveste, un loc

Scop: Conectarea memoriei locale și a cunoștințelor tradiționale cu peisajul carpatic.

Încearcă: Roagă un membru al comunității să îți spună o denumire de loc, o poveste sau să îți descrie o practică tradițională. Marchează locul pe o hartă tipărită și scrie o scurtă explicație. Prezintă rezultatul în clasă sau într-o mică expoziție în comunitate.

Ai nevoie de: O hartă tipărită, hârtie și o conversație cu o persoană din comunitate.

5. Urmează un traseu pastoral

Scop: Conectarea geografiei, istoriei și culturii printr-un traseu concret.

Încearcă: Alege un traseu local de pășunat sau de transumanță. Invită un cioban, un ranger sau un povestitor local să conducă o scurtă plimbare. Roagă participanții să observe legăturile dintre pășunat, biodiversitate, apă, fauna sălbatică, cultură și gospodărirea terenurilor. Opriți-vă pe parcurs pentru povești și întrebări.

Ai nevoie de: Un ghid sau un povestitor local și un traseu scurt și sigur.

6. Un aliment sau un produs tradițional

Scop: Conectarea produselor locale cu oamenii, animalele și peisajele din care provin.

Încearcă: Invită un producător să explice cum se obține un produs local, de unde provine și ce animale, peisaje, cunoștințe și practici sezoniere contribuie la realizarea lui. Dacă este potrivit, include degustări, demonstrații sau vânzare directă.

Ai nevoie de: Un producător local și un spațiu potrivit într-un centru comunitar, într-un centru de vizitare sau la un eveniment.

7. Povești între generații

Scop: Sprijinirea transmiterii cunoștințelor între generații.

Încearcă: Reunește participanți vârstnici și tineri în jurul unei deprinderi, povești, denumiri de loc, rețete, practici sezoniere sau amintiri. Consolidează rezultatul printr-un text scurt, o fotografie, o hartă, un desen sau o poveste înregistrată audio.

Ai nevoie de: Participanți din generații diferite și o modalitate simplă de a documenta schimbul de cunoștințe.

8. O mică expoziție, un traseu tematic sau un panou de interpretare

Scop: Interpretarea descoperirilor participanților în materiale pe care alții le pot vedea și din care pot învăța.

Încearcă: Folosește hărțile, fotografiile, desenele, portretele, poveștile, obiectele sau înregistrările adunate pentru a crea o mică expoziție într-un centru de vizitare, într-un spațiu comunitar, la un eveniment local sau într-un alt loc public.

Ai nevoie de: Materiale pentru expunere și permisiunea de a folosi poveștile, fotografiile sau portretele incluse.

9. Schimb de experiență pentru tineri sau tabără pastorală

Scop: Crearea de legături între tineri din zone cu peisaje pastorale diferite.

Încearcă: Construiește un program de una sau mai multe zile, cu vizite locale, povești, explorarea biodiversității pajiștilor, activități practice și discuții cu crescătorii de animale. Participanții pot compara peisaje și tradiții și pot împărtăși idei despre viitorul pastoralismului.

Ai nevoie de: Parteneri locali, planificare, transport și resurse adecvate.